

Innspill til statsbudsjettet 2026 fra FIN, innovasjonsselskapene

I omstillingen av Norge har innovasjonsselskapene en sentral rolle. De utgjør en innovasjonsinfrastruktur som kobler sammen gründere, etablert næringsliv, forskning/akademia og kapital for å utvikle fremtidens næringsliv.

Norge og verden står overfor store omstillinger de kommende årene. Det haster å få utviklet og iverksatt gode løsninger på klimakrisen, tilpasse oss en aldrende befolkning og øke digitaliseringen. I en usikker tid med store geopolitiske spenninger, må vi også styrke vår totalberedskap. Disse utfordringene burde ha medført en sterkere satsing på innovasjonskraft i statsbudsjettet.

Flere rapporter, som f.eks. Draghi-rapporten om europeisk konkurransekraft og Veien til vekst (den norske "Draghi-rapporten") understreker viktigheten av innovasjon og at Norge må få til et taktskifte. Den teknologiske utviklingen skjer så raskt, at vi står i en reell fare for å bli akterutseilt om vi ikke tar aktive grep.

Det er et steg i riktig retning at regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder en økning i investeringene i FoU (realøkning på 1,8 prosent). Virkemidler for forskning, utvikling og innovasjon må sees i sammenheng for at forskningen skal taes raskere i bruk og omsettes til høyvekstforetak. I budsjettforslaget kuttes det med om lag 400 mill. kr. til ordninger under Innovasjon Norge og regionalpolitiske virkemidler på budsjettene til Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet. Budsjettet er en nedbygging av det norske innovasjonsøkosystemet og den norske innovasjonsinfrastrukturen som bistår bedrifter med kunnskap og kompetanse, kapital og kunder på deres vekstreise.

For å få frem nytt og nyskapende næringsliv over hele landet og utvikle flere høyvekstforetak, trenger Norge:

- Et innovasjonsfremmende skatte- og avgiftssystem
- Målrettede virkemidler som setter fart på kapitalmarkedet
- Et velfungerende innovasjonsøkosystem gjennom hele verdikjeden fra FoU, til oppstart, skalering og eksport.

Vi vil videre omtale noen grep som kan bidra til et innovasjonsøkosystem bedre dimensjonert for å nå Norges ambisjoner for omstilling og vekst.

Styrke satsingen på kommersialisering fra forskning for økt verdiskaping og eksport

Kap. 920 Norges forskningsråd post 70 Tilskudd til næringsrettet forskning

Hvert år investeres store beløp i forskning ved landets universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og helseforetak. Noe av forskningen legger grunnlaget for etablering av helt nye bedrifter.

Forskningsbaserte bedrifter er risikoutsatte og har ofte en lang vei til markedet. Til gjengjeld har disse bedriftene en stor innovasjonshøyde og skaleringspotensial.

FIN foreslår:

200 mill. kr. øremerkes tidligfase teknologioverføring i FORNY-programmet for å møte Norges behov for omstilling, verdiskaping og etablering av nye næringsområder.

Styrke tilgangen på tidligfase-kapital på bedrifters vekstreise***Kap. 952 Investinor post 50 Risikokapital og post 95 Kapitalinnskudd***

Det er andre året på rad at regjeringen foreslår å bevilge null kr. i friske midler til både Investinor og Nysnøs fonds- og investeringsmandater. Det er lite tilgjengelig kapital å oppdrive i dagens marked, og mange oppstartsbedrifter opplever at de ikke får realisert ideene sine. Mangel på risikokapital rammer særlig vekstbedrifter med stort verdiskapende potensial, typisk forskningsbaserte bedrifter med lange utviklingsløp.

FIN foreslår:

Vi har spilt inn til regjeringen at det er behov for 900 mill. kr. til Investinor, og foreslår at det minimum bevilges 150 mill. kr. til Investinors fond-i-fond mandat.

Økt samarbeid på tvers av inkubatorer for utvikling av flere høyvekstbedrifter***Kap. 2421 Innovasjon Norge post 70 Basiskostnader***

Inkubasjonsprogrammet består av 35 inkubatorer i alle landets fylker. Mer enn 2 000 bedrifter, både oppstart og etablert næringsliv, mottar i dag bistand fra inkubatorene til å etablere og skalere sin virksomhet. Fylkeskommunene er oppdragsgivere for programmet, og programmet er et sentralt virkemiddel for at fylkeskommunene skal lykkes med sine oppdrag.

Inkubasjonsprogrammet er sammen med næringshageprogrammet foreslått overført fra Siva til Innovasjon Norge fra 2026. Å samle virkemidler for gründerskap kan være et fornuftig grep og bidra til et mer effektivt virkemiddelapparat. Samtidig er det et stort behov for å styrke programmet for å sikre at flere bærekraftige vekstbedrifter over hele landet etableres, vokser, omstilles og får eksportert sine varer og tjenester.

Det er behov for å forsterke samarbeidet på tvers av inkubatorene. Det vil gi bedrifter over hele landet bedre tilgang på riktig kompetanse og sikre at den enkelte inkubators spisskompetanse i størst mulig grad utnyttes uavhengig av bedriftens lokalisering.

FIN foreslår:

Inkubasjonsprogrammet styrkes med 60 mill. kr. i 2026. 30 mill. kr. øremerkes etablering av fem konsortier/landslag på tvers av inkubatorer i ulike fylker ut ifra en søkbar ordning. Konsortiene bør utvikles innen bransjer og tematiske områder hvor Norge og regionene har gode forutsetninger for å lykkes som f.eks. forsvar og sikkerhet, havnæringene, helse, landbruk og FoU/kommersialisering fra forskning.

Styrke norsk testinfrastruktur (Norsk katapult) for grønn industrialisering og økt eksport

Kap. 2426 Siva SF post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Norsk katapult legger til rette for etablering og utvikling av industrinære testarenaer. I sentrene får bedrifter tilgang til utstyr og kompetanse, slik at de kan teste nye løsninger og få dem raskere ut i markedet.

Det er etablert fem bransjespesifikke testsentre i tillegg til åtte noder/testsentre i distriktene. Sentrene tilgjengeliggjør utstyr og teknologi til en verdi som er ti ganger større enn det offentlige bidraget. Over 1 400 benyttet seg i 2023 av kompetanse- og tjenestetilbud fra katapultene.

I forslaget til statsbudsjettet legges det til grunn en videreføring av dagens økonomiske ramme for katapultordningen. Det vil begrense mulighetene for å utvikle sentre med stort investeringsbehov, ikke gi handlingsrom for investeringer i de åtte nodene og heller ikke gi rom for å etablere flere testsentre.

FIN foreslår:

En totalbevilgning til testinfrastruktur på 600 mill. kr. Midlene bør gå til å forsterke og skalere infrastruktur i eksisterende sentre og til å etablere nye sentre. Viktige områder er grønn skipsfart, flytende havvind, hydrogen, helse og muliggjørende teknologier.

Forsterke satsingen på klyngene for å nå nasjonale ambisjoner innen omstilling og eksport

Kap. 2421 Innovasjon Norge post 71 Innovative næringsmiljøer

Klyngene trekkes frem som viktige for å nå regjeringens ambisjoner i ulike veikart og strategier. Klyngene øker innovasjons- og omstillingstakten for norsk næringsliv. Vi er svært bekymret over stadige kutt til klyngeprogrammet de siste årene. Delprogram for modne klynger er et tilbud til modne klynger som er ute av den 10-årige driftsperioden i programmet, men har ikke blitt bevilget midler siden 2021.

FIN foreslår:

75 mill. kr. øremerkes delprogram for modne klynger, for at klyngene kan søke om midler til å gjennomføre prosjekter som bidrar til å nå nasjonale ambisjoner innen grønn industriell omstilling, helse, muliggjørende teknologier og eksport.

Vennlig hilsen,

Trine Ellingsen
daglig leder, FIN

Eli Wathne
seniorrådgiver, FIN